

LESVOORBEREIDING TEKSTBEGRIP

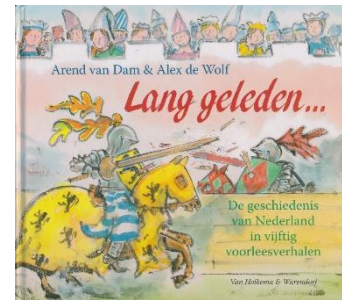
Boek: Lang geleden...

Tekst: Het dagboek van Anne Frank

Schrijver: Arend van Dam

Illustrator: Alex de Wolf

Groep: 5 t/m 7

Kerdoel: Ik kan uitleggen wat vrijheid betekende voor Anne Frank en wat het voor mij betekent.

Voorbereiding:

- Kopieer de tekst voor de leerlingen zonder de titel.
- Zorg voor een 'placemat' voor ieder groepje van 4 leerlingen (sessie 1).
- Zorg voor het werkblad voor iedere leerling (of ieder tweetal) voor sessie 1 & 2 en sessie 3. Voor het werkblad van sessie 1 & 2 kan je ervoor kiezen om leerlingen zelf het stroomschema te laten maken of dit al voor te structureren met het juiste aantal vakjes.

Sessie 1: Wat zegt de tekst?

Doel: Ik kan vertellen over wie het verhaal gaat en waar het zich afspeelt.
Ik kan de tekst samenvatten in een passende titel bij de tekst.

Welke tekstgerichte vragen wil ik gebruiken?

- Over wie gaat de tekst?
Wie is de hoofdpersoon? Wie zijn de bijpersonen?
- Waar speelt het verhaal zich af?
In welke landen? Op welke plekken?
- Waar gaat de tekst over? Hoe zou je de tekst samenvatten in één zin?
- Welke titel past bij de tekst?

Lesaanpak: waar geef ik instructie op en welke werkvormen gebruik ik? Hoe zorg ik dat leerlingen samen lezen, praten en schrijven?

- Activeer de voorkennis van leerlingen door hen op een wisbordje zoveel mogelijk woorden te laten schrijven over de 2e wereldoorlog. Geef hiervoor 3 minuten de tijd en laat daarna in een schoudermaatje aan elkaar uitwisselen. Is er nog weinig voorkennis over dit thema? Dan kan je er ook voor kiezen om een kort filmpje van SchoolTV te laten zien en de voorkennis aan te brengen.
- Deel beide lesdoelen met de leerlingen en laat het de leerlingen hardop herhalen.
- Lees het verhaal voor en geef leerlingen onderstaande leesopdracht mee tijdens het actief meelesen van de tekst: "Bedenk over wie het verhaal gaat en waar het zich afspeelt."
- Laat leerlingen in schoudermaatjes uitwisselen over de leesopdracht en geef vervolgens aan dat leerlingen dadelijk de tekst gaan herlezen om er precies achter te komen over wie de tekst gaat en waar het zich afspeelt.
- Bepaal daarbij zelf welke leerlingen je direct met deze opdracht aan de slag wil laten gaan (na een klein stukje werkinstructie) en welke leerlingen je nog een duidelijk voorbeeld wil geven door te modelen op het digibord. Gebruik hiervoor de eerste alinea en laat visueel zien hoe jij

daar zowel de **wie** als **waar** uithaalt. Ook kan je uitleggen wat het verschil is tussen hoofd- en bijpersonen, mochten leerlingen dit niet scherp hebben.

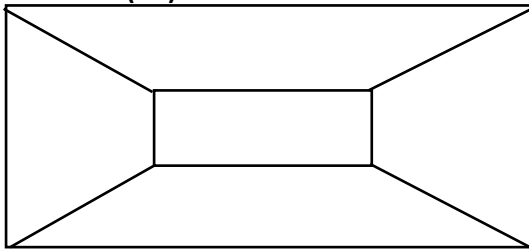
- Laat alle personages in de tekst (**wie**) kleuren met geel en alle plekken (**waar**) kleuren met groen. Geef ook de opdracht om de hoofdpersoon éénmaal te **omcirkelen**. Wanneer de leerlingen dit hebben gedaan, laat je hen de linkerkant van het **werkblad** invullen. Dit kan zelfstandig of in tweetallen. Hierin schrijven ze de hoofdpersoon en de diverse bijpersonen op. Bij 'waar?' schrijven ze de twee landen op die worden benoemd met daaronder de plekken die in het verhaal voorkomen. Je krijgt dan:

Nederland – Amsterdam – Prinsengracht – achterhuis – Rotterdam

Duitsland – werkkampen

- Gebruik de laatste 10-15 minuten van de lestijd voor de samenvattende opdracht. Vertel: "De titel van de tekst is weggelaten. Overleg in een groepje van 4 samen over wat volgens jullie de titel zou kunnen zijn."
- Laat leerlingen in groepjes van 4 uitwisselen d.m.v. een **placemat**. Laat iedereen eerst zelf nadenken over een passende titel bij de tekst en deze in zijn/haar vak schrijven. Laat hen daarna met elkaar discussiëren over de best passende titel. Die schrijven ze vervolgens in het middelste vak. Geef daarbij aan: "De titel geeft aan waar de tekst over gaat. Hoe zou jij de tekst samenvatten in één zin?"

Placemat (A4):

Werkblad (A3):

Hoofdpersoon: _____ Bijpersonen: Waar? 	Levensloop
--	--

Hoe evalueer ik de les?

- Laat leerlingen in dezelfde groepjes van 4 leerlingen (bij de werkvorm met de placemat) met elkaar de antwoorden uitwisselen op de **wie** en **waar** vragen. Laat hen vervolgens nog eens terugkijken naar de titel die zij in het midden van de placemat hebben geschreven. Zijn zij het hier nog steeds mee eens? Is er een aanpassing nodig?
- Laat iedere leerling de gekozen titel uit het groepje boven de tekst schrijven.

Sessie 2: Hoe wordt het in de tekst gezegd?

Doel: Ik kan de levensloop van Anne Frank in een stroomdiagram weergeven.

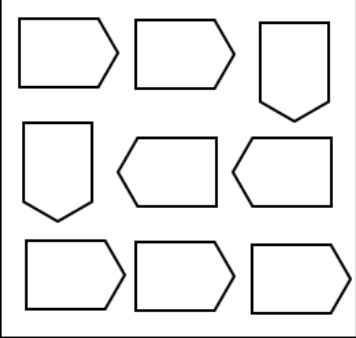
Welke tekstgerichte vragen wil ik gebruiken?

- Met welke gebeurtenis in het leven van Anne Frank begint de tekst?
- Wat gebeurt daarna? En daarna? Etc.
- Wat gebeurt er in 1940?
- Wat is de laatste gebeurtenis in het leven van Anne Frank in de tekst?
- Wat gebeurde er toen de oorlog was afgelopen?

Lesaanpak: waar geef ik instructie op en welke werkvormen gebruik ik? Hoe zorg ik dat leerlingen samen lezen, praten en schrijven?

- Activeer de voorkennis van de leerlingen ten opzichte van de vorige sessie door in schoudermaatjes (zonder het werkblad van de vorige keer) de *wie* en *waar* zo concreet mogelijk terug te laten koppelen.
- Deel het lesdoel met de leerlingen en laat het de leerlingen hardop herhalen.
- Vertel dat leerlingen vandaag een stroomdiagram gaan maken over de levensloop van Anne Frank volgens het verhaal. Leg uit wat een stroomdiagram is en laat een voorbeeld zien op het digibord.
**Maak zelf de keuze of dat je leerlingen vandaag zelf een stroomdiagram laat maken of dat je dit voor structureert (zie voorbereiding). Je kan hier ook in differentiëren.*
- Vertel vervolgens: *“Om een stroomdiagram te maken is het handig om de gebeurtenissen in de tekst over de levensloop van Anne Frank te nummeren.”* Model op het digibord hoe jij dit doet met de eerste (en eventueel tweede) gebeurtenis uit de tekst door de gebeurtenis te onderstrepen en aan de kantlijn het nummer te schrijven (1, 2, 3, etc.).
- Geef vervolgens leerlingen de opdracht om dit in schoudermaatjes samen bij de rest van de tekst te doen.
- Na verloop van tijd (en tijdens) dat leerlingen hiermee bezig zijn, vraag je de aandacht van de leerlingen richting het digibord. Hier laat jij visueel zien hoe jij de genummerde gebeurtenissen verwerkt in een stroomdiagram op het werkblad van de leerlingen. Laat alleen het begin zien.
- Laat leerlingen nu pas hun werkbladen pakken en geef hen de opdracht om na het nummeren de levensloop van Anne Frank te verwerken in een stroomdiagram op de rechterkant van het werkblad. Dit doen ze zelfstandig of in tweetallen (*afhankelijk van jouw keuzes in sessie 1*).

Werkblad (A3):

Hoofdpersoon: _____ Bijpersonen: Waar? 	Levensloop
---	---

Hoe evalueer ik de les?

- Laat de stroomdiagrammen met een andere leerling (of ander tweetal) vergelijken. Hebben zij evenveel gebeurtenissen? Zijn de gebeurtenissen hetzelfde omschreven? Laat hen discussiëren over de verschillen en overeenkomsten.

Sessie 3: Wat betekent de tekst?

Doel: Ik kan uitleggen wat vrijheid betekende voor Anne Frank en wat het voor mij betekent.

Welke tekstgerichte vragen wil ik gebruiken?

1. Was Anne vrij in het begin van het verhaal?
2. Vanaf welk moment in het verhaal veranderde de vrijheid van Anne?
3. Hoe zag 'weinig vrijheid' eruit volgens Anne?
4. Wat betekende het voor Anne om 'vrij te zijn'? Welke dingen geven haar het gevoel van vrijheid?
5. Wat betekent vrijheid voor jou? Hoe voel jij je vrij? Wat zijn de dingen die voor jou het meest belangrijk zijn aan vrijheid?
6. Zie je overeenkomsten met de dingen die Anne het gevoel van vrijheid geven?

**Voel je vrij 😊 om in deze sessie zelf tekstgerichte vragen of afgeleide vragen over vrijheid toe te voegen of de volgorde te veranderen.*

Lesaanpak: waar geef ik instructie op en welke werkvormen gebruik ik? Hoe zorg ik dat leerlingen samen lezen, praten en schrijven?

- Activeer de voorkennis van de leerlingen ten opzichte van de vorige sessie door in schoudermaatjes (zonder het werkblad van de vorige keer) de levensloop van Anne Frank te laten herhalen door om de beurt een gebeurtenis te noemen. Ze mogen hier wel de tekst bij gebruiken.
- Deel het lesdoel met de leerlingen en laat het de leerlingen hardop herhalen.
- Herlees het begin van het verhaal en stel vervolgens tekstgerichte vraag 1 aan de hele klas. Laat leerlingen in schoudermaatjes over deze vraag praten en samen één antwoord op een wisbordje schrijven. Laat leerlingen de wisbordjes omhooghouden om de antwoorden te controleren en hierover met de klas in gesprek te gaan.
- Stel vervolgens tekstgerichte vraag 2, laat leerlingen in schoudermaatjes overleggen en een pijl in de tekst zetten bij het moment dat volgens hen de vrijheid van Anne Frank veranderde.
- Deel vervolgens het werkblad van deze sessie uit. Laat leerlingen in schoudermaatjes in de tekst terugzoeken waar het antwoord op tekstgerichte vraag 3 te vinden is (weinig vrijheid). Laat leerlingen deze zinnen in de tekst markeren met een andere kleur dan in sessie 1 is gebruikt, bijvoorbeeld **roze**. Bespreek dit klassikaal d.m.v. beurtstokjes. Geef vervolgens de opdracht om antwoorden op deze vraag te noteren op de linkerkant van het werkblad.
- Stel hierna tekstgerichte vraag 4 en laat leerlingen zelf (of in tweetallen) terugzoeken waar het antwoord staat en in de tekst markeren, bijvoorbeeld met **blauw**. Laat leerlingen vervolgens de antwoorden invullen op de rechterkant van het werkblad. Geef ruimte voor discussie: is het antwoord alleen 'naar school gaan' of 'de lucht ruiken'? Of is het ook 'fietsen', 'dansen', 'fluiten', 'de wereld in kijken', 'in een huis wonen', 'een bedrijf hebben', 'Nederlands spreken', 'je veilig voelen'? Stimuleer leerlingen om verder te kijken dan een eerste antwoord.

- Ga vervolgens met leerlingen klassikaal in gesprek over de tekstgerichte vragen bij punt 5. Laat hen eerst in schoudermaatjes uitwisselen over deze vragen, om daarna klassikaal enkele antwoorden van leerlingen te bespreken.
- Laat leerlingen tenslotte op de achterkant van het werkblad een tekening maken over wat voor hen vrijheid betekent. Geef de opdracht: *“Maak op de achterkant van het werkblad een tekening over vrijheid. Laat hierin zien wat vrijheid voor jou betekent.”* Zorg hierbij voor een link naar de tekst door tijdens het rondlopen tekstgerichte vraag 6 te stellen: *“Zijn de dingen die Anne noemt voor jou ook tekenen van vrijheid? Zie je overeenkomsten met jouw tekening en de dingen die Anne het gevoel van vrijheid geven?”*

Werkblad (A4):

Weinig vrijheid	Vrijheid

Hoe evalueer ik de les?

- Laat iedere leerling zijn/haar tekening op zijn/haar tafel leggen en laat leerlingen de klas rondlopen om elkaars tekeningen te bekijken. Start vervolgens een [Mentimeter](#) op en maak een woordwolk met de klas over ‘vrijheid’. *Uiteraard kan dit ook fysiek op het (digi)bord.*